

ਮਸੀਹ, ਨਬੀਆਂ ਅਤੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ (ਭਾਗ 1)

(1:1-14)

ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ (1:1-2:4) ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖੁਦਾਈ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਨਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਜ਼ਾਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੰਤ ਨਾਸ ਵਿਚ ਪਾਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ਆਪਣੇ ਨਿਹਚਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਨਾ ਹਟਾਉਣ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ (2:1-3)। ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਹਿਕ ਜਾਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਹਿਕ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਮਸੀਹ ਬਨਾਮ ਸਿੱਖਿਆ’ ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਅਪੂਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪੂਰਣ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਖੁਦਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅੰਤਮ ਵਚਨ ਭਾਵ ਉਹ ਮਹਾਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਸੁਰ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅੰਤਮ ਸੁਰਗ ਦੇ ਵਾਂਗ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਇਲਾਹੀ’ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਆਖਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਗਲਾਤੀਆਂ 1:6-9)। ਇਹ ‘ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਾਰ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਸਦਾ ਲਈ’ ਹੈ (ਯਹੂਦਾ 3; NLT)। ਮਸੀਹ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਸ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ‘ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਮੁਕਾਬਲਾ’ ਪੂਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ; ਇਸ ਕਾਰਣ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 10: 16)। ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ‘‘ਕੁਝ ਵਧੀਆ’’ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਥਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

ਮਸੀਹ, ਨਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ (1:1-3)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (1: 1, 2)

¹ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਜਿਨ ਪਿੱਛਲਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕਈਆਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ²ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਹ ਨੂੰ ਉਹ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਓਸੇ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਉਹ ਨੇ ਜਹਾਨ ਵੀ ਰਚੇ।

ਆਇਤ 1. ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਹਚਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹੀ ਸਚਿਆਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਕਿੰਨਾ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ! ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਸਚਿਆਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’’ (*theos*) ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਪਪਦ *ho* ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘‘the God’’ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

Theos ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ... ।’’¹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।² ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦਾ ਏਲੋਹੀਮ (*‘%lohim*), ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਪੂਰਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਹੈ, ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਉੱਤੇ ‘‘ਯਾਹਵੇਹ’’ (YHWH) ‘‘ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ,’’ ਜਾਂ ‘‘ਪਰਮ ਹਸਤੀ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਨਾਤਨ ‘‘ਮੈਂ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਹਾਂ’’ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਓਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ (ਕੂਚ 3: 14; 6: 3)।

ਪਿੱਛਲਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ‘‘ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੈ’’ (KJV) ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘‘ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ’’ ਜਾਂ ‘‘ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ’’ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਕਾਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਮਲਾਕੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਉਹ ਅਪੋਕ੍ਰਿਫ਼ਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਸਨ।³

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਨਬੀਆਂ ਨੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ (2 ਪਤਰਸ 1: 20, 21), ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਜਨਮ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਬੋਲਦੇ ਸਨ, ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਲਗਣ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਬੂਵਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਲ ਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਪੂਰਵ ਪਰਛਾਈ ਹੈ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਖੋਜਦੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਸਨ (1 ਪਤਰਸ 1:10, 11)।

‘ਦ ਐਂਪਲੀਫਾਈਡ ਬਾਈਬਲ’ (AB) ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ, ਵਿਚ ਆਇਤ 1 ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ‘ਕਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਕਾਸ਼ਫਿਆਂ [ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਸਚਿਆਈ ਦਾ ਇਕ ਭਾਗ ਠਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ] ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ [ਸਾਡੇ] ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।’ ਥਾਮਸ ਜੀ. ਲਾਗ ਨੇ ਆਇਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਭਾਗ ਦਾ ਇਹ ਹੈ, ‘ਕਈ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ।’⁴ ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਵਿਧੀ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ’ (KJV), ‘ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ’ ਕਈ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਈਆਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ (NIV) ਅਤੇ ‘ਕਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਝਲਕੀਆਂ ਨਾਲ’ ਡਿਲਿੱਪਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਅਨੰਤ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਕਾਸ਼ਫਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। *Polymers* ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਈ ਭਾਗ, ‘ਅੰਸ਼ਾਂ,’ ‘ਬੋਝਾ ਬੋਝਾ ਕਰਕੇ’ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ‘ਭਾਗਾਂ, ਟੁਕੜਿਆਂ ਦਾ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਹੈ;’ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰੂਕ ਫ਼ੋਸ ਵੈਸਟਕੋਟ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹੈ, ‘ਪੁੱਤਰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ।’⁵ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਦਾਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13:8-10)। ਇਸ ਵਚਨ ਦਾ AB ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਨਬੂਵਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਐਫ. ਐਫ. ਬਰੂਸ ਨੇ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਇੰਜ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ: ‘ਯਾਜਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਬੀ, ਸਾਧੂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ; ਫਿਰ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਕੰਮ ਅਤੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੇ ਕਈ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦਾ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਸੀ।’⁶

ਇਸ ਅਰਥ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਈਆਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਯਾਜਕਾਂ, ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਾ ਨਬੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਬੋਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਜਾਂ ਵੱਡਿਆਂ (ਪਿਓ ਦਾਦਿਆਂ) ਨਾਲ ਇਕ ਲੰਮੀ ਲਗਾਤਾਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ, ਥਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸਨ ਜਦ ‘ਯਹੋਵਾ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੱਡੀ ਦੁਰਲੱਭ’ ਅਤੇ ‘ਦਰਸ਼ਣ ਘੱਟ’ ਮਿਲਦਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 3:1)। ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਲ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਓਸੇ ‘ਆਤਮਾ’ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋ ਨੇਮ ਹਨ।

ਆਇਤ 2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜਾਂ ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ’ (ASV) ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਯੁੱਗ

ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਰਸੂਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ‘‘ਅੰਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:17; ਯਾਕੂਬ 5:3), ‘‘ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ’’ (1 ਪਤਰਸ 1:20), ਜਾਂ ‘‘ਅੰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ’’ (ਯਹੂਦਾ 18) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਕਤ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਆਖਰੀ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਇਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਪਿੰਤੋਕੁਸਤ ਦੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੀ ਆਮਦ ਤਕ ਰਹੇਗੀ।

ਇਸ ਲਈ ‘‘ਅੰਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ’’ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਥੇ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਯੁੱਗ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ; ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਯੁੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ’’ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਕਹਿ ਕੇ ਲੇਖਕ ‘‘ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ’’ ਸੀ।⁷ ਫ਼ਰਕ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਦ ਖ਼ੁਦਾ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਖਰੀ ਯੁੱਗ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ‘‘ਸ਼ੁਰੂਆਤ’’ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ‘‘ਅਖ਼ੀਰ’’ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੈ।⁸ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ‘‘ਪੁਰਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ’’ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ‘‘ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ, ਇਸ ਦੀ ਯਾਜਕਾਈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਰਾਜ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਹੈ।’’⁹ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖ਼ੁਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾਲ ਵੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੋਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਯੂਨਾਨੀ ਆਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਹੁਣ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੂਸ ਨੇ ਸਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ‘‘ਖ਼ੁਦਾਈ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮਸੀਹ ਤਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।’’¹⁰ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਸਚਿਆਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਬਾਈਬਲ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜੋੜਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈ! ਅਤੀਤ ਦੇ ਸੁਰ ਯਿਸੂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ (1:4-2:18), ਮੂਸਾ (3:1-4:7), ਯਹੋਸ਼ੁਆ (4:8-13), ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਯਾਜਕਾਈ ਵਾਲੇ ਯਾਜਕ (4:14-7:28) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਖ਼ੁਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 3:7; ਜ਼ਬੂਰ 95:7 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ)। ਮਸੀਹ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨੂੰ ਐਨਾਂ ਉੱਚਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦਾ ਵਚਨ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਿਆ’’ (ਮੱਤੀ 22:31, 32)। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਯੂਹੰਨਾ 10:35 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਦੀ ਜੀਉਂਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਆਈ (ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਖੰਡਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸੱਕਦੀ)।’’ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਵਚਨ ਸਦਾ ਤਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ LXX ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਵਚਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਣ ਤਕ, ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ

ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਪਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅੱਜ ਦੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਰਣ ਲਈ ਖੁਦਾਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; ਅਸੀਂ ਸੌ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਉਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ 10: 19, 20, 40)। ਹਿਯੂਗੋ ਮੈਕੋਰਡ ਨੇ ਮੱਤੀ 16: 19 ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਅਨੁਵਾਦ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ।¹¹ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਖੁਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਉਤਪਤ 3: 15; 12: 1-3; ਅਤੇ 49: 10 ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।¹² ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 18: 15 ਵਿਚ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 3: 22 ਵਿਚ) ਪਤਰਸ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਇਕ ਵਚਨ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਵਾਂ ਨਬੀ ਮੂਸਾ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਹੋਰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜ਼ਬੂਰ 22: 14-18 ਸਲੀਬ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਬੂਰ 16: 8-11 ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2: 25-28 ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਨਬੂਵਤ ਹੈ, ਮਸੀਹ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 10: 30; 14: 9; 17: 3-8)। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਭੇਜਿਆ (ਮਰਕੁਸ 16: 20; ਯੂਹੰਨਾ 16: 12, 13; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 1-4)। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ!

ਨਜ਼ਾਤ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਿਹਚਾ ਦਾ ਟੀਚਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ (ਮਰਕੁਸ 16: 15-20; ਯੂਹੰਨਾ 20: 30, 31)। ‘‘ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੁੱਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ’’ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖ ਕੇ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 6: 5) ਮੁੱਢਲੇ ਰਸੂਲ ‘‘ਆਖਰੀ ਜੁੱਗ’’ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧੂਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਰਕਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ:¹³

ਪੁਰਾਣਾ; ਨਬੀ

ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ

ਕਈ ਨਬੀ

ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਧੂਰਾ ਸੰਦੇਸ਼

ਨਵਾਂ; ਮਸੀਹ

ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

ਇਕ ਪੁੱਤਰ

ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸੰਦੇਸ਼

ਖੁਦਾ ਨੇ ਹੁਣ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਗੱਲ ਕੀਤੀ’’

(*laleo*) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਾਈ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (2:2, 3; 3:5; 7:14; 9:19; 11:16; 12:24, 25)। ਯਹੂਦਾ 3 ਇਸੇ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ‘ਨਿਹਚਾ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਾਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ।’ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਆਦਿ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 14:1-6)। ਖੁਦਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਵੀ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਚਨ’ ਵਿਚ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਸਨ (1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:8; 4:15)। ‘ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਭੂ’ ਦੇ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ’ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:10; ਵੇਖੋ 14:37)।

ਮੂਸਾ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੂਚ 3:6 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਰਾਹੀਂ LXX ਤੋਂ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ‘ਪਰ ਮਰੇ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਭਲਾ ਤੂੰ ਇਹ ਵਚਨ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਹੜਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਆਖਿਆ। ਕਿ ਮੈਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਅਤੇ ਇਸਰਾਕ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹਾਂ? ਉਹ ਤਾਂ ਮੋਇਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ।’ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਇਬਰਾਨੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਈ ਪ੍ਰਤੀਰੂਪਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਮੂਲ ਇਬਰਾਨੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸੰਸਕਰਣ (LXX) ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਖੁਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਉੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੁੱਢਲੇ ਮਸੀਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਸੰਦੇਹਾਂ ਜਾਂ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸੰਘਣੀ ਪੁੰਦ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਈਏ।

ਰੌਬਰਟ ਮਿਲਿਗਨ ਨੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਉਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਉਸ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਰਭ ਵਿਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਕਵਾਰੀ ਮਰੀਅਮ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਣ (ਲੂਕਾ 1:35); (2) ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13:33 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਕਾਰਣ (ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:5); ਅਤੇ (3) ‘ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਪਿਤਾ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ।’¹⁴ ਜੇ ਯਿਸੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਰਚੇ ਗਏ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ‘ਇਕਲੌਤਾ’ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:2; ਯੂਹੰਨਾ 1:1-3)।

ਮਿਲਿਗਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸੀਹ ਆਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੁੱਤਰ ਬਣਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਲੋਗੋਸ’ (ਯੂਹੰਨਾ 1:1, 2) ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਸੀ। ਅਸੀਂ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਉਸ ਲਈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਅਨਾਦੀ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਉਹ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਇਕ ਸਮੇਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘‘ਅਬਾਹਾਮ ਕਸਦੀਆਂ ਦੇ ਉਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।’’ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਮਸੀਹ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਸੁਭਾਅ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁਣ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੱਤੀ 4:3, 6 ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ਼ ਸੰਦੇਹਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ: ਮੱਤੀ 14:33 ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਸਜਦੇ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਆਖਿਆ। ਰੋਮੀਆਂ 1:4 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਤਾ ਹੈ। ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਨਾਂਅ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੁਭਾਅ ਲਈ ਸੀ।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੋਣਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 10:33)। ਜੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਗਲਤ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ’’ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਦੇ ਖੁਦਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ‘‘ਪੁੱਤਰ’’ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਹ ‘‘ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:36)। ਸਾਈਮਨ ਜੇ ਕਿਸਟਮੇਕਰ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਇਤ 2 ਵਿਚ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਅਨੁਵਾਦ ਭਾਵੇਂ ‘‘ਇਕ ਪੁੱਤਰ’’ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੈ, ‘‘ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਾਉਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿੱਜਵਾਚਕ ਨਾਂਅ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।’’¹⁵

ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਆਇਤਾਂ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦਾ ਢੰਗ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਘੱਟਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।¹⁶ ਆਇਤਾਂ 1 ਅਤੇ 2 ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਆਇਤਾਂ 2 ਅਤੇ 3 ਮਸੀਹ ਦੇ ਖੁਦਾਈ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ (1:2, 3)

2... ਜਿਹ ਨੂੰ ਉਹ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਓਸੇ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਉਹ ਨੇ ਜਹਾਨ ਵੀ ਰਚੇ।³ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਪਿਰਤ ਬਿੰਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨਾਲ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਲ ਕੇ ਅਰ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਪਰਮ ਧਾਮ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਵਚਨ ਵਿਚ ਸੱਤ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲਾਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਇਲਾਹੀ ਗੁਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ।

ਆਇਤ 2. ਜਿਹ ਨੂੰ ਉਹ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਥਾਪਿਆ। ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਬੂਰ 2:8 ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਓਸੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ‘‘ਜਾਤੀਆਂ’’ ਵੀ ਹਨ। ਮਸੀਹ ਹੁਣ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ ਉੱਚਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:18; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:22, 23)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:5-9 ਇਹ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ‘‘ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਉਹ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ’’ ਹਰ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ‘‘ਸੱਭੋ ਕੁਝ’’ (*pantōn, pas* ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ) ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜੋ

ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ‘ਸੱਭੋ ਕੁਝ’ ਵਿਚ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਛੁਡਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਹਾਂ, ਮਸੀਹ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੀ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:21-23)। ਉਹ ‘ਵਾਰਸ’ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਰਸ ਹੋਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਸਚਮੁਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਬਚਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਲਾਲੀ ਸਚਿਆਈ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਅਸੀਂ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਪਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ‘ਸਾਰਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ’ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਵਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28: 18)। ਡਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:5-9 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦਾ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ, ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ [ਮਸੀਹ] ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਉਹ ਨੇ ਜਹਾਨ ਵੀ ਰਚੇ। ‘ਜਹਾਨ’ (*aiōnas*) ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਵਚਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ‘ਦੁਨੀਆ’ ਜਾਂ ‘ਕਾਇਨਾਤ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ NIV ਅਤੇ ਮੌਫ਼ਟ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਸੀਹ ਨੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ (ਯੂਹੰਨਾ 1:1-3)। ਸਿਕੰਦਰੀ ਯਾਜਕ ਅਰਿਯੂਸ (ਈਸਵੀ ਲਗਭਗ 250-ਲਗਭਗ 336) ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਯੂਨਾਨੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਥਨਸਿਉਸ (ਈਸਵੀ ਲਗਭਗ 293-ਲਗਭਗ 373) ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ: ਯਿਸੂ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਹ ਸਿਰਜੀ ਹੋਈ ਵਸਤੁ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ! ਕੋਈ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਮਹਾਦੂਤ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਤਪਤ 1:1, 26 ਵਿਚ ਖੁਦਾ (*ʾelohim*) ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਨਾਉਂ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਿਹੜਾ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਐਨਾਂ ਮਹਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫੈਲਾਅ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਹੋਲ, ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਿਆਤ ਤਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਭੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਹੋਰ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਈਮਾਨ ਡੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਨੋਖੇ

ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਸੈੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਦਾ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਐਨੀ ਫਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਕ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖੁਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 12:6, 7)।

ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਓਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਮਸੀਹੀ ਭਜਨ ਜਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਈਮਾਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 1:3; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:16)।¹⁷ ਆਇਤਾਂ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਐਨੀ ਬੁਲੰਦ ਹੈ ਕਿ ਇਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਸੀਹੀ ਭਜਨ ਦੇ ਗਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 3. ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ‘ਤੇਜ਼’ (*apaugasma*) ਦਾ ਅਰਥ ‘ਚਮਕ’ ਜਾਂ ਜਿਹੜੀ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ’ (RSV) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦ ਜਰੂਸਲਮ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਚਮਕਦਾਰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਕਲ’ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਝਲਕ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਚਮਕਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ‘ਸਿੱਧੀ ਚਮਕ’ ਬੇਹਤਰ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ।

‘ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦਾ ਪਿਰਤਬਿੰਬ’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ‘ਅਲੱਖ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਰੂਪ’ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:15) ਅਤੇ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:6) ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਚੁਭਣ ਵਾਲੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੀ (ਕੁਰ 34:29-35)। ਇਹ ਚਮਕ ਰੂਪ ਬਦਲਣ ਦੇ ਵਕਤ ਦੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦੀ ਹੈ (ਮੱਤੀ 17:2; ਮਰਕੁਸ 9:2, 3; ਲੂਕਾ 9:29)। ਇਸ ਵਕਤ ਉਹ *shekinah* (ਮੂਲ ਵਿਚ, ‘ਵਾਸ’) ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਵ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਚਮਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੇਜ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਨਾਲ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ‘ਉਸ ਦੀ ਸੁਣੋ!’ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਇੱਥੇ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮਹਿਮਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਭਰਪੂਰੀ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2:9)। ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇੱਛਾ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਇਲਾਹੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਚੌਥੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਨਾਸਮਝੀ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਗਲ ਜਾਣਗੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮਸੀਹ ਦੀ ਗਲਤ ਧਾਰਣਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਦਾ ਦੇ ‘ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖੀਏ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਸ਼ਬਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸੀ’ (ਯੂਹੰਨਾ 1:1)।

ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਖੁਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਚਿਆਈ ਐਨੀ ਅਹਿਮ ਕਿਉਂ ਸੀ? ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਹੈਕਲ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ

ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਮਸੀਹੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਉਸ ਹੈਕਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਛੇਤੀ ਹੀ (70 ਈਸਵੀ ਵਿਚ) ਸਦਾ ਲਈ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਮਸੀਹ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਨਕਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਕੇ ਤੇ ਉੱਕਰੀ ਹੋਈ ਮੂਰਤ ਡਾਈ ਦੇ ਅਕਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ¹⁸ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ 'ਆਪਣੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਛਾਪ ਲਾਈ ਹੋਏ ਹੈ' (RSV)। 'ਨਕਲ' (*charaktēr*) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬਿਲਕੁਲ ਓਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਚਰਿੱਤਰ' ਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀਤੇ ਖੁਦਾ ਦਾ *eikōn* ('ਸਰੂਪ') ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 4:4; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:15)। 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:7 ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਰੂਪ [*eikōn*]...' ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। *Charaktēr* ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ *eikōn* ਸਿਰਫ਼ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਗੁਣ ਹੋਣ ਲਈ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਹਨ। ਮੌਕਸੁਦੇਸਟਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਲੇਖਕ ਥਿਓਡੋਰ (ਈਸਵੀ 350-428) ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਬਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸੀ' (ਯੂਹੰਨਾ 1:1) 'ਉਹ ... ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਹੈ' ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।¹⁹

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਿਸੂ ਇਕ 'ਨਕਲ' ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਸਲ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸੋਸਟੋਮ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।'²⁰ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਵਚਨਾਂ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿਚ ਗਲਤ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਲਈ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ! ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮਸੀਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਾਂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਇਕ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 10:30; 17:20, 21)।²¹ ਪੁਰਾਤਨ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਜਿਹੜੇ ਸਮੂਹ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਸਚਿਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਖੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਜੀਦਾ ਐਲਾਨ ਹੈ। 'ਮਨੁੱਖ' ਜਾਂ 'ਕੁਦਰਤ' (*hupostasis*) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਸਾਰ। ਇਹ ਵਚਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖੁਦਾ ਦੀ।

ਫਿਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਸੀਹ ਆਪਣੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨਾਲ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁਲਾਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:17 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: 'ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਅਰ ਸੱਭੋਂ ਕੁਝ ਓਸੇ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।' ਇਹ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੇ 'ਵਚਨ' (*rhōma*) ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਓਸੇ ਤੋਂ ਰਚੀਆਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ।

ਇੱਥੇ ਆਖੀ ਗਈ ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਲੜੀ ਅਤੇ ਭਲਿਆਈ

ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ‘ਸੱਭੋ ਕੁਝ’ ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ, ਮਨੁੱਖ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰਮਾ, ਤਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਉਤਪਤ 1: 14-19)। ਭਲਾ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲ ਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਭੌਤਿਕ ਸਿਸਟਮ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਲੜੀਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਹਰ ਸਵੇਰ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਚਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਆਮ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਆਖਦੇ ਹਾਂ।

ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੋਲੇ ਗਏ ਵਚਨ ਨੇ ਸਿਫ਼ਰ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:3)। ਯਿਸੂ ਹੀ ਹੈ ‘ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।’²² ਗ੍ਰਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਚਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯਸਾਯਾਹ 40:21, 22)। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਨਿਹਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮਸੀਹ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। NIV ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ‘ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ’ ਇਸ ਅਸਾਨ ਜਿਹੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਸਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੈਤਿਕ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 9:22)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਵਹਾਏ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ (1 ਯੂਹੰਨਾ 1:7)। ‘ਮਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ’ (*poieō* ਤੋਂ *poiēsamenos*), ਅਨਿਸਚਿਤ ਭੂਤਕਾਲ ਕ੍ਰਿਦੰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੂਤਕਾਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਸਿਰਫ਼ ਨੈਤਿਕ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਨਮੂਨਾਂ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਪਕ ਜੀਉਣ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਪਰ ਵੱਡੀ ਸਚਿਆਈ ਇੱਥੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਣ ਕਰਕੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਯਾਜਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਜਕ ਦੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਫ਼ੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿ ਕੇ ਨਜ਼ਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 7:25)।

ਯਿਸੂ ਸਾਡਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ, ਉਹ (ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ) ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਰਨੁਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਵਕਤ ਯਿਸੂ ਖਲੋਤਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 7:56)! ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਹੁਣ ‘ਬੈਠਾ’ ਹੈ, ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਣ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਬੂਰ 110:1 ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਵਚਨ ਹੈ (1:13; 8:1; 10:12, 13; 12:2)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:11 ਮਸੀਹ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਯਾਜਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖੜ੍ਹਾ

ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯਹੂਦੀ ਯਾਜਕਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੁਰਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਥੋੜੀ ਨਜ਼ਾਤ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਯਹੂਦੀ ਯਾਜਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਾਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ!

ਜ਼ਬੂਰ 110 ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਇਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ‘‘ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ’’ ‘‘ਖ਼ੁਦ ਦਾਉਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜਦ ਉਹ ‘ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠਾ’ ਸੀ ਇਲਾਹੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਦੀ ਦਾਉਦ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਸਹੁਲੀਅਤ’’ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 7:18)^{੧੩} ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਭਜਨ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਚਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 12:37; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:34; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:25; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:20.) ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਹਿ ਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:33-36)। ਉਹ ‘‘ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ’’ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 5:31) ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਮਸੀਹ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ (1:4-14)

1:4-7

^੪ਉਹ ਦੂਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇੰਨਾਕੁ ਉੱਤਮ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾਕੁ ਉਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਨਾਮ ਪਾਇਆ।

^੫ਕਿਉਂ ਜੋ ਦੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕਿਹ ਨੂੰ ਕਦੇ ਆਖਿਆ,

‘‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ,

ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦੁਆਇਆ ਹੈ?’’

ਅਤੇ ਫੇਰ ਏਹ,

‘‘ਮੈਂ ਉਹ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੋਵਾਂਗਾ,

ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ?’’

^੬ਅਤੇ ਜਦ ਓਸ ਪਲੇਠੇ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੇਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ,

‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸੱਭੇ ਦੂਤ ਉਹ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ।’’

^੭ਅਤੇ ਉਹ ਦੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਖੇ ਆਖਦਾ ਹੈ,

‘‘ਉਹ ਆਪਣਿਆਂ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਵਾਂ,

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।’’

ਆਇਤਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ

ਅਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਸੀਹੀਅਤ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸੀਹ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸਚਿਆਈ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲਾਈਆਂ (1) ਮਸੀਹ ਜੋ ਬਣਿਆ, (2), ਜੋ ਉਹ ਹੈ ਅਤੇ (3) ਆਦਰ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਰਕ ਕੀਤਾ।

ਅਸੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ‘ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?’ ਬਾਅਦ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਜੀਵ ਹਨ²⁴ ਅਤੇ ਸੁਰਗੀ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਾਜਕ ਮਿੱਕਾਏਲ ਹੈ।²⁵ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਸੋਚ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਖਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਬਾਈਬਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਹੀ ਆਦਮੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਆਪਣੇ ਯਾਜਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਮਿਕਾਏਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਗੀ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ‘ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ’ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਸੀ।²⁶

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੁਰਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਚਿਆਈ ਲੇਖਕ ਦੇ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 4. ਇਹ ਆਇਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਬਣਿਆ ਸੁਰਗਦੂਤਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਹੈ: ਉਹ ਦੂਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਉੱਤਮ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਉਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਨਾਮ ਪਾਇਆ। ‘ਹੋਇਆ’ ‘ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ’ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘ਬਣਾਇਆ’ ਗਿਆ ਸੀ। ‘ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ’ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾਈ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ‘ਸੱਭੇ ਕੁਝ’ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 1:3)। ਜੇ ‘ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ’ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸੂ ਜੋ ਕਿ ਇਲਾਹੀ, ਆਦਿ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਬਣਾ ਗਿਆ।

ਜਿਸੂ ਦਾ ਉੱਤਮ ‘ਨਾਮ’ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਆਦਰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਿਆ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:8-11)। ਜੇ ਕੁਝ ਉਹ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ।

ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਕੋਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ, ਖ਼ਾਸ ਹੱਕ ਅਤੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੇਵਕ ਹਨ। ‘ਉੱਤਮ’ (*kreittōn*) ਦਾ ਅਰਥ ‘ਮਹਾਨ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ RSV ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। *Tosoutos* ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਉੱਤਮ’ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬੇਹਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਤੇਰਾਂ ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ: 1:4; 6:9; 7:7 [‘ਵੱਡਾ’], 19, 22; 8:6; 9:23; 10:34; 11:16, 35, 40; 12:24)।

ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸੂ ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ’ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਅੱਯੂਬ 1:6; 2:1; 38:7)। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜਿਸੂ

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧ ਦੇ ਥਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਾਠਕ ਆਪਣੇ ਸਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤਦੇ ਨਿੱਬੜ ਸਕਦੇ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਲੋਗੋਸ (*logos*) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ 1: 1, 14 ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੌਲੁਸ ਲਈ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਰੂਪਕ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ‘ਲੋਗੋਸ’ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਯਿਸੂ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹੀ ਮੂਰਤ ਰੂਪ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 14: 7-11)। ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਉਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 19-21 ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2: 9-11 ਵਿਚ ਕਹੀ ਸੀ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’, ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦੁਆਇਆ ਹੈ,’ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਵਿਖੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆਖੀ ਗਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।’ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ: ‘ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। (ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਅਰਥ ਵਿਚ), ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਇੰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।’ ਇਸ ਖ਼ਤ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਤਰਕ ਮੜਦਾ ਹੈ: ‘ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।’ ਅਸੀਂ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢੇ ਜੋ ਸੱਚ ਹੈ।

ਆਇਤ 5. ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਸਚਿਆਈ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਹੈ: ਕਿਉਂ ਜੋ ਦੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕਿਹ ਨੂੰ ਕਦੇ ਆਖਿਆ, ‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’, ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦੁਆਇਆ ਹੈ?’ ਅਤੇ ਫੇਰ ਏਹ, ‘ਮੈਂ ਉਹ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।’

ਅਧਿਆਇ 1 ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸੱਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’, ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦੁਆਇਆ ਹੈ’ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਬੂਰ 2:7 ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਜ਼ਬੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 12:5 ਅਤੇ 19: 15 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਲਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 2:27 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬੂਰ 2:7 ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਰੱਬੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਏ, ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵੇਗਾ?’ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘ਸਾਡ ਤੌਰ ਤੇ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕਿਸੇ ਬਲਵਾਨ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਅੱਯੂਬ 1:6; 2: 1; 38: 7)। ਪਰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਸੀਹ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸੁਰਗੀ ਜੀਵ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ (ਮੱਤੀ 3: 17; 17:5)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ

ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਿਸ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ 'ਪੁੱਤਰ' ਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜ਼ਬੂਰ 2: 7 ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦਾ ਕਬਰ ਤੋਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਮਰੀਅਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤੇ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੀ ਉੱਠਣ ਨਾਲ ਹੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ (ਰੋਮੀਆਂ 1:4)।

'ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣਾਂਗਾ' ਵਾਕ ਅੰਸ਼ 2 ਸਮੂਏਲ 7: 14 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪਿਤਾ/ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ ਹੈ।

2 ਸਮੂਏਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ ਵਿਚ ਦਾਊਦ ਜਾਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਲਈ ਕਹੇ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਖੁਦਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 'ਦੇਹਰੇ ਹਵਾਲੇ' ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ। ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਵਰਣਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਬੇਹਤਰ ਢੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਾਊਦ ਜਾਂ ਦਾਊਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਭਵਨ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ 'ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਤਦ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦ ਤਕ ਦਾਊਦ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।'²⁷

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਹਨ, ਸੰਕੇਤਕ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਬੂਵਤ ਵੀ। 'ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਦਿਆ' ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ (ਮੱਤੀ 2: 15, ਰੋਮੀਆਂ ਹੋਸ਼ੇਆ 11: 1) ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੋਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਕਈ ਵਾਰ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਲੋਕ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਸੱਪ ਤੋਂ ਚੰਗਾਈ ਮਿਲੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦੇ ਉੱਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 3: 14)। ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਲਈ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੀ ਸਨ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10: 1-4)। ਸਬਤ ਦਾ ਹਰ ਮੇਮਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਯਿਸੂ ਵੱਲ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 7)। ਯਸਾਯਾਹ 7: 14 ('ਇਕ ਕੁਆਰੀ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਵੇਗੀ') ਦਾ ਯਸਾਯਾਹ ਦੇ ਵਕਤ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਮਤਲਬ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੱਤੀ 1: 21-23 ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

2 ਸਮੂਏਲ 7: 14-17 ਦਾ ਭਾਗ ਦਾਊਦ ਜਾਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 'ਵੱਡੇ ਸੁਲੇਮਾਨ' ਲਈ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਯਿਸੂ ਹੈ। 'ਸੋ ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬੈਂਤ ਅਤੇ ਆਦਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਕੋਟੜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਵਾਰਾਂਗਾ' ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਯਿਸੂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਪਰਹਿਤ ਸੀ। ਦਾਊਦ ਮਸੀਹ ਦਾ ਇਕ ਟਾਇਪ ਸੀ, ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਸ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ; ਸੋ ਇਹ ਇਸ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। 'ਦਾਊਦ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ 34: 23, 24 ਦਾਊਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਰਾਜੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਾਰਸ ਦੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਮਸੀਹਾ ਭਾਵ ਖ੍ਰਿਸਟਸ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਾਅਦਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੋਵੇਂ ਹਨ, ਹੈ। ਖਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦ ਮਿਦਾਸ²⁸

ਦੇ ਇਕ ਨੋਟਸ ਤੋਂ 2 ਸਮੂਹ 7: 12-17 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਚਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ 'ਦਾਉਦ ਦੀ ਸ਼ਾਖ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਆਦਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਸੀ. ਐਚ. ਡੋਡ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 'ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ, ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੁਕੰਮਲ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਰਗੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ—ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਅਸਲ ਸਰੋਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛਾਣਦੇ ਸਨ।'²⁹ ਆਰ. ਵੀ. ਜੀ. ਟਾਸਕਰ ਇਸ ਨਾਲ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਦੇ ਅਲੋਚਕ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਉਸ ਸਟੀਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਖੋਜ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇ ਨਬੀ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ, ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ 'ਇਲਾਹੀ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਵਿਆਪਕ ਹਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'³⁰

ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ, ਅਤੇ ... ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਗ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।³¹

ਵਚਨਾਂ ਦੀ ਡੋਰ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਵਚਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ, ਯਹੂਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:25-28, 33-36; 13:34-37 ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:5-13 ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 6. ਭੂਮਿਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ! ਉਹ ਵਚਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਖ਼ੁਦਾਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾਈ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੁਹਰਾਇਆ।

ਇਸ ਆਇਤ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਬੂਰ 97:7 ਲਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ LXX ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 32:43 ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।³² ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 32:43 ਨੂੰ ਰੋਮੀਆਂ 15:10 ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਓਵੇਂ ਹੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਆਖਿਆ ਹੈ' ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਇੱਥੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।³³ ਭਲਾ ਇਹ ਪੌਲੁਸ

ਦੇ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਆਮ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਸੀ? ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:15, 18 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਜੇਠਾ (*prototokos*) ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ‘ਪਲੋਠੇ’ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੇਠਾ’ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਪਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮੌਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 11), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕ (ਮੱਤੀ 27:52, 53)। ਯਿਸੂ ਮੌਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ‘ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸੈਤਾਨ ਨੂੰ’ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ (2:14)।

ਪਰ ਇਸ ਪਦਨਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਗੱਲ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਸ ਨੂੰ ‘ਜੇਠਾ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਦੀ ਮੀਰਾਸ ਹੈ।’³⁴ ਇਕ ਹੋਰ ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰਸ਼ਿਠ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਜੇਠਾ ‘ਇਕਲੌਤਾ’ ਸੀ।³⁵ ਜ਼ਬੂਰ 2 ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਰਥ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:25, 26 ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ, ‘ਮਸੀਹ,’ ਭਾਵ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਪਲੋਠੇ’ ਦਾ ‘ਪਵਿੱਤਰ’ ਜਾਂ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ’ ‘ਕੀਤੇ ਗਏ’ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ‘ਪਲੋਠੇ’ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਕੁਚ 13:2; 22:29; ਗਿਣਤੀ 3:12, 13)। ਦਾਊਦ ‘ਜੇਠਾ’ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 89:27)। ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਜਨਮ ਦੀ ਲੜੀ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।³⁶ ‘ਪਲੋਠੇ’ ਆਗੂ ਲਈ ਜਾਂ ਸਰੋਸ਼ਠਤਾ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਰੋਸ਼ਠਤਾ ਲਈ ਹੈ।³⁷ ਇਹ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵੱਲ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 2:13-15); ਪਰ ਉਹ ਬੰਦਗੀ ਉੱਚੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਸ ਆਇਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਅਰਥ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਭੇ ਦੂਤ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਐਨੇ ਘੱਟ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਇਲਾਹੀ ਜੀਵ ਹੀ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ (ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 22:8, 9)। ਜ਼ਬੂਰ 97:7 ਵਿਚ ‘ਇਓਤੇ’ ਸ਼ਬਦ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਵੀ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਕਦੀ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਸੀ।

ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:4-6 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜੋ ਉਹ ਬਣਿਆ, ਜੋ ਉਹ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ 1:7-14 ਫ਼ਰਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 7. ਜ਼ਬੂਰ 104:4 ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੂਤ ਸੇਵਕ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਯਿਸੂ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਚੇ ਗਏ ਜੀਵ ਹਨ ਅਤੇ ਭਟਕ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (2 ਪਤਰਸ 2:4)। ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਉਪਾਸਕਾਂ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਕੇ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਹੈ (ਅਤੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ)।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਣੇ NASB ਅਤੇ NIV ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ KJV ਅਤੇ NKJV ਵਿਚ ਆਤਮਾਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ *pneuma* ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 375 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਆਤਮਾ’ (ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਆਤਮਾ, ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ) ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਇਤ 7 ਵਿਚ *pneuma* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਹਵਾ’ ਕੁਝ ਕਾਰਣਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਖੁਦਾ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਵਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਚਮਕਣ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਾਸਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ‘ਹਵਾ’ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰਚਨਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। *Pneuma* ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਲਾ ਲੇਖਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਰਹੱਸਮਈ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਆਤਮਾਵਾਂ’ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਤਰਕ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

1. ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਖ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਆਤਮਾਵਾਂ’ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ‘ਆਤਮਾਵਾਂ’ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ‘ਹਵਾ’ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1:14 ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

2. ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1:7 ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ 1:14 ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

3. ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਦੂਮ ਅਤੇ ਅਮੂਰਾਹ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਉਤਪਤ 19:1-26)। ਮਿਸਰ ਦੇ ਪਲੋਠਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇਣ ਵਿਚ (ਕੁਚ 12:23), ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਖੁਦਾ ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 7:53; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:2)। ਦਾਊਦ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 24:15-17)। ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਨਹੇਰੀਬ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (2 ਰਾਜਿਆਂ 19:35)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ, ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਬੂਤ *pneuma* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਆਤਮਾਵਾਂ’ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਹਵਾ’ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਵਾਦ ਲੇਖਕ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਮੂਲ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਬੂਰ 104 ਦੇ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਵਿਲੱਖਣ ਤੌਰ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਲਈ ਹਨ। ਇਹ ਭਜਨ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਹਨ। ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ, ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਭਜਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਤੂੰ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਲਕਾਰੇ, ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈਂ।’’ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ *ruach* ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਹਵਾਵਾਂ’’ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਬੂਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ‘‘ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ’’ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਾਸ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ‘‘ਗੋਲਾਬਾਰੀ’’ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਜ਼ਬੂਰ ਦੇ LXX ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਆਇਤ 4 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਹੋਏ ਲੇਖਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਇੰਜ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹਬੱਕੂਕ 2:4 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮੀਆਂ 1:17 ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਆਰ. ਸੀ. ਐਚ. ਲੈਂਸਕੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ LXX ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਸਹੀ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘‘ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ...। ਆਤਮਾ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ... ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ... ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।’’³⁸ ਪਰ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜੀ ਇੱਥੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਜਿਸੂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤੁਲਨਾ ਲਈ ਜ਼ਬੂਰ 104:4 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇੰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਯੂਨਾਨੀ ਅਨੁਵਾਦ ਤੋਂ ਹਵਾਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਲੇਖਕ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲੈਣ ਤੇ ਇਹ ਪੰਗਤੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਬਾਈਬਲ ਬਣ ਗਈ।

1:8-12

ੴ ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਖੇ,

‘‘ਤੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਜੁੱਗੇ ਜੁੱਗ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ,
ਅਤੇ ਸਿਧਿਆਈ ਦਾ ਅੱਸਾ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅੱਸਾ ਹੈ,
ੴ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਕੁਧਰਮ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਿਆ,
ਇਸ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਤੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ
ਤੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੈਨੂੰ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਹੈ।

10 ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ,

‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਤੈਂ ਆਇ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਧਰੀ,
ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਾਰਾਗਰੀ ਹਨ,
11 ਓਹ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਤੂੰ ਅਟੱਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ,
ਓਹ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ,
12 ਅਤੇ ਚਾਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਲ੍ਹੇਟੇਂਗਾ,
ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਓਹ ਬਦਲੇ ਜਾਣਗੇ,
ਪਰ ਤੂੰ ਉਹੀ ਹੈਂ,
ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮੁੱਕਣਗੇ ਨਹੀਂ।’

ਆਇਤ 8. ਵਚਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ‘ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਖੇ, ਤੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਜੁੱਗੇ ਜੁੱਗ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ।’ ਆਇਤਾਂ 8 ਅਤੇ 9 ਲੇਖਕ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 45 ਭਾਵ ਉਹ ਜ਼ਬੂਰ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।³⁹ ਕਿਸਟਮੇਕਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, ‘ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਸਟਿਨ ਮਾਰਟਿਰ ਅਤੇ ਇਰਨਿਉਸ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਬੂਰ 45:6, 7 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ।’⁴⁰ ਅਗਿਆਤ ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਾੜੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਰੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ। ਰਾਜਾ (ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜਾਂ ਦਾਉਦ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਦਾ ਰਾਜਾ) ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਮੂਨੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਜਾ ਦਾਉਦ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਲਈ ਹੀ ਹੋਵਗੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਯਿਸੂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਆਇਤ 8)। ਜੇਮਸ ਥੌਮਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ‘ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੂਲ ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।’⁴¹ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਲੇਖਕਾਂ, 1972 ਵਿਚ ਜੌਨ ਵੈਸਲੀ ਬੁਚਨਨ ਅਤੇ 2001 ਵਿਚ ਕ੍ਰੇਗ ਆਰ. ਕੋਸਟਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਸੀ। ਬੁਚਨਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੀ ਅਨੰਤਤਾ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬੈਠਾ ਸੀ’ ਲਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿ ਯਿਸੂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ।⁴² ਕ੍ਰੇਗ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ, ‘ਇਹ ਵਚਨ ਮੂਲ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਿਹੜਾ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ’; ‘1:8-9 ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜ਼ਬੂਰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਸਹ ਨੂੰ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਯਿਸੂ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਮਸੀਹ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਚਨ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।’⁴³ ਕਿਸਤ ਮੇਕਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ‘ਮਸੀਹ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ’ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।⁴⁴ ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ LXX ਵਿਚ ਸਹੀ ਰੂਪ ਨਾਲ।⁴⁵ ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਵਚਨ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਖੁਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਯਸਾਯਾਹ 9:6 ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਾਨੂੰ

ਇਕ ਬਾਲਕ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ‘ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਸਦਾਉਣਾ ਸੀ। ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨੇ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ‘ਧਰਮੀ ਸ਼ਾਖ ਖੜੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ।’ ‘ਯਹੋਵਾਹ ਸਾਡਾ ਧਰਮ’ ਬਣ ਕੇ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 23:5, 6) 1⁶ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ, ਭਾਵ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਹੀ ਹੈ ਯਾਨੀ ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਓਸੇ ਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਖੁਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਓਸੇ ਸਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਭਾਵ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਸ ਆਇਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਨ ਲਈ ਨਿਊ ਵਰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਹੈ’ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ‘ਤੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਜੁੱਗੇ ਜੁੱਗ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਸਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ NASB, KJV, ASV, RSV ਅਤੇ NEB ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਤੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਣ, ਜੁੱਗੇ ਜੁੱਗ ਰਹੇਗਾ’ ਸੰਬੰਧਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ 2 ਸਮੂਏਲ 7: 16 ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਕਹੇ ਨਾਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਲ ਰਾਜਾ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਵਿਲੱਖਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਦਾਉਦ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸੀ।

1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:24 ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦਾ ਰਾਜ ਅੰਤਮ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਵਕਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਬਚਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਕਿਮ ਬਣ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ (ਲੂਕਾ 1:33; 2 ਪਤਰਸ 1:11; ਦਾਨੀਏਲ 7:14)। ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੀ ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚੋਲਪੁਣੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸੀ।

ਸਿਧਿਆਈ ਦਾ ਅੱਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਛੜੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਆਸਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨਾ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ (ਅਸਤਰ 4:11)। ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਤੇ ਹੈ।

ਆਇਤ 9. ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ‘ਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ’ ਰੱਖਿਆ। ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦਾ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਜਿਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਰਾਜਾ ਵੀ ਮਨਮੋਜੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਸੀਹ ਦਾ ਰਾਜ ਸਦਾ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ‘ਧਰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ’ (ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 2:21-23)।

ਇਸ ਕਾਰਣ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ... ਤੈਨੂੰ ਮਸਹ ਕੀਤਾ।’ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਜਾਂ ਰਾਜਾ ਦੇ ਮਸਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਕਤ ਮਸਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਸਹ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਿਆਂ, ਯਾਜਕਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਮਸਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਹਾਰੂਨ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 8:12), ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ (ਗਿਣਤੀ 3:3), ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ (1 ਸਮੂਏਲ 10:1) ਦੇ ਨਾਲ ਇਵੇਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਦਾ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸੀ, ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਆਦਰ ਦਾ ਅੰਬਾਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਸਿਰ ਭਾਵ ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਾਮ ‘ਖ੍ਰਿਸਟਸ’ ਜੋ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸੀ,

ਅਰਥ ਹੈ ‘ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ’ ਅਤੇ ‘ਮਸੀਹਾ’ ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰ 2:2)। ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

NKJV ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਤੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ’ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਲਾ ਇਸ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ? ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਚਮੁਚ ਮਸੀਹ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹਨ, ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ‘ਸਾਥੀ’ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (KJV)? 2: 10 ਵਿਚ ‘ਬਹੁਤਿਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੁਡਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ‘ਭਰਾ’ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (2: 11)। 3: 14 ਵਿਚ ਛੁਡਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ *metochoi* (‘ਸਾਂਝੀ’) ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹੀ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਇੱਥੇ ‘ਸਾਥੀ’ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਸਾਥੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਸਨਾਤਨ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਚੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਹਨ।

ਆਇਤਾਂ 10-12. ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਬੂਰ 102:25-27 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ਬੂਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾ ਸਾਫ਼ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਨ ਆਮ ਤੌਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਜ਼ਬੂਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰੀ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਰੂਪਾਂ, ਨਬੂਵਤਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਵਾਕ ਰਚਨਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬੇਜੋੜ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਬੂਰ 102 ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਮਸੀਹ ਲਈ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬੂਰ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਧਾਰਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਯਾਹਵੇਹ ਲਈ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਝਿਜਕ ਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਯਿਸੂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:2, 3 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਆਇਤਾਂ 10 ਤੋਂ 12 ਵਿਚ ਜ਼ਬੂਰ 102 ਦੇ ਮਸੀਹ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਦਾਇਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 17:4, 5)। ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਾਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੋਜਿਆ (1 ਯੂਹੰਨਾ 4: 14)। ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭੋਜਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ (ਯੂਹੰਨਾ 16:7, 8)। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਬੂਰ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਵਢੇਗੀ।

ਕੁਝ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ, ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਇੱਕੋ ਹਨ; ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੰਮ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਹਨ (ਯੂਹੰਨਾ 10:30; 14:9-17)। ਇਸ ਲਈ ਇਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਕੁਝ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਬਹੁਵਚਨ ਨਾਮ ‘ਇਲੋਹੀਮ’ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਦਰਸ਼ਕ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1: 10)। ਪਿਛਲੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਹੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’

ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ 'ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ!'

ਵਚਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਅਤੇ ਚਾਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਲੋਟੇਂਗਾ, ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਓਹ ਬਦਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਤੂੰ ਉਹੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਮੁੱਕਣਗੇ ਨਹੀਂ' (ਆਇਤ 12)। ਮਸੀਹ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਝਾੜ ਦਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਝਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਤੀ ਸਕਾਰਫ਼ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਵਲੋਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਚਾਦਰ' ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੱਤੀ 5:40 ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਲੋਟਣਾ ਉਵੇਂ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਗਲ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਕਮੀਜ਼ ਨੂੰ ਲਵੇਟਦੇ ਹਾਂ। ਖੁਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਵੀ ਯਿਸੂ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਦਾ ਤਕ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹਨ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:5, 6)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:26 ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ (ਕੋਸਮੋਸ) ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਹੋਰ ਹਿਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਪਰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਰਾਜ ਜਿਸ ਦੇ ਅਸੀਂ ਭਾਗ ਹਾਂ, ਇੰਜ ਹਿਲਾਇਆ ਜਾਂ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਸਾਨੂੰ ਦਾਨੀਏਲ 2 ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਬੂਵਤ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸਦਾ ਲਈ ਰਹੇਗਾ (ਆਇਤ 44, 45)।

ਉਹ 'ਟਲ ਜਾਣਗੇ' ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਮੱਤੀ 24:35; 2 ਪਤਰਸ 3:10-13)। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਸੀਹ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਨੰਤਕਾਲ ਤਕ ਉਹੀ ਰਹੇਗਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:8)।

ਇਹ ਵਚਨ 2 ਪਤਰਸ 3 ਧਰਤੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਸਾਹ (ਕੂਚ 12:11-14) ਅਤੇ ਸਬਤ 'ਸਦਾ' ਤਕ ਰਹਿਣੇ ਸਨ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 24:8)। ਪਰ 'ਸਦਾ' ਤਕ ('*olam*) ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਵਕਤ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ 'ਸਦਾ' ਤਕ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਵਕਤ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:4 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਧਰਤੀ ਸਦਾ ਅਟੱਲ ਹੈ।' ਪਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਚਰਣਾ ਬਣੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ; ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਚਨਾ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਇੰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭੌਤਿਕ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਤ ਦਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਲਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੈ ਜਾਂ 'ਹਵਾ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਹੈ'? (ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਵੇਖੋ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:14.) ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਜਦ ਤਕ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤਦ ਤਕ, ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਨਿਚੋੜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਵੇਖੋ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੋਥੀ 12:13, 14.)

1:13, 14

¹³ਪਰ ਦੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਉਹ ਨੇ ਕਦੇ ਆਖਿਆ ਹੈ,

'ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠ,

ਜਦ ਤੀਕਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ

ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਨਾ ਕਰ ਦਿਆਂ?'

14 ਭਲਾ, ਓਹ ਸੱਭੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਤਮੇ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਆਇਤ 13. ਲੇਖਕ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 110:1 ਤੋਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ:

1. ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ [ਪਿਤਾ ਦੇ] ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਇਆ। ‘ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠ’ (ਣਾ) ਆਦਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰੀਤ ਖਾਣੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਮ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ‘ਢੁਕਾਉਣਾ’ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਮੱਤੀ 22:41-46 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਬੂਰ 110:1 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (ਮਰਕੁਸ 12:36; ਲੂਕਾ 20:43 ਵੀ ਵੇਖੋ)। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ (ਮੱਤੀ 22:34-46 ਵਿਚ) ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 110 ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਾਉਂਦ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਦੋ ‘ਪ੍ਰਭੂ’ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਬੂਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਇਹ ਵਾਕ ਹੈ’ (ਜ਼ਬੂਰ 110:1)। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਯਹੋਵਾਹ’ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਬਾਈਬਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ—ਅਨੁਵਾਦਕ) ‘ਦਾਉਂਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ’ (ਮਸੀਹ) ਲਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੱਬੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਬੂਰ ਨਾਸਰੀ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਨੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਤੇਕੁਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਯਿਸੂ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:34, 35)। ਜ਼ਬੂਰ 110 ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਭੂਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅੱਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹਨ, ਵੀ ਉਵੇਂ ਹੀ ਠੋਕਰ ਦੀ ਚੱਟਾਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸੀ।

ਫੇਰ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਤਰਕ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਇੰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤਕ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਰੂਪਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਆਦਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਬੂਰ ਮਸੀਹ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਗੂ ਕਰਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਆਰੋਪ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਬੁਠਾ ਹੈ।⁷

2. ਜ਼ਬੂਰ 110:1 ਤੋਂ ਦੂਜਾ ਰੂਪਕ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਦੇ ਰੂਪਕ ਵਿਚ ਹੋਣਾ

ਹੈ (ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:13)। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਰਾਜਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਜਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਯਹੋਸ਼ੂਆ 10:24)।

ਆਇਤ 14. ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, **ਭਲਾ, ਉਹ ਸੱਭੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਤਮੇ ਨਹੀਂ ... ?** ‘ਸੱਭੇ’ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਤੋਂ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਬੈਠ’ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਸੀਹ ਦੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰੀਅਮ ਦੇ ਕੋਲ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬਣੇਗੀ (ਲੂਕਾ 1:26-38)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ (ਲੂਕਾ 2:13)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਐਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ (ਮੱਤੀ 4:11)। ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਗਤਸਮਨੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ (ਲੂਕਾ 22:43)। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 20:12) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:10, 11)। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਮਦਦਗਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਨੇ ਤਾਂ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 5:19)। ਇਕ ਫ਼ਿਲਿਪਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਕਿ ਕਦੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:26)।

‘ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ (*leitourgikos*) ਦਾ ਅਰਥ ‘ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ’ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ‘ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।’ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਯਾਜਕ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਉਹ ਵੇਦੀ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਖ਼ੱਤ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ *diakonia* ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਸੇਵਾ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਥੌਮਸ ਹੇਵਟ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ‘ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ’ ‘ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੇਵਕ’ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਸੇਵਾ’ ‘ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।’ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ‘ਇੱਥੇ ਵਿਵਾਦ ਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ *diakonia*, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਹਨ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ...।’⁴⁸ LXX ਵਿਚ ‘ਸੇਵਕ’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ (*leitourgika*) ਉਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਤੰਬੂ ਅਤੇ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ; ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ‘ਇਲਾਹੀ ਸੇਵਾ’ ਸੀ। ‘ਇਲਾਹੀ ਸੇਵਾ’ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਿਚ ‘ਬੰਦਗੀ’ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ‘ਆਤਮਾਵਾਂ’ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।⁴⁹ ਖ਼ੁਦਾ ਲਈ ਪੈਗਾਮ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਦਾਨੀਏਲ (ਦਾਨੀਏਲ 9:21-23) ਅਤੇ ਪਤਮੁਸ ਉੱਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਤੇ ਸਚਿਆਈਆਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:1; 5:2; 7:2; 10:9, 10; 11:1; 14:8, 9, 15, 18; 16:5-8; 17:7; 18:1-3; 19:17, 18; 22:6, 9-11)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਕੇਤਕ ਦਰਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦੂਮ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈਣਾ ਸੀ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਧਰਮੀ ਲੋਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਉਤਪਤ 18:32-19:15)।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਪਰਮਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਘੱਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ‘ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ’ ‘ਰਸੂਲ’ (*apostolos*) ਦੇ ਕਿਰਿਆ ਰੂਪ *apostellō* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਮੁਕਤੀ ਪਾਏ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ

ਜਿਵੇਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਲਈ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੁਦ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਨ, ਖ਼ੁਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਡਰ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਦਦ ਮਿਲਣ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਧਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਣਗਿਣਤ ਫੌਜ ਦਾ ਭਾਗ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:22, 23)। ਉਹ ਐਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜਦ ਫੜੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸੀ ਤਦ ਉਹ ‘ਬਾਰਾਂ ਫੌਜਾਂ’ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 26:53). ਜੇ ਇਕ ‘ਪਲਟਨ’ (ਬਟਾਲੀਅਨ/ਟੁਕੜੀ) 6,000 ਦੀ ਰੋਮੀ ਪਲਟਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਟੋਟਲ 72,000 ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ; ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹਨ!

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਇਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਲੂਕਾ 15:7, 10)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਦ ਅਸੀਂ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਬਰਾਏਲ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਖ਼ੁਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਲੂਕਾ 1:19)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਛੋਟਿਆਂ’ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਿਆਈ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਮੱਤੀ 18:10)। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਗਦੇ ਹਨ (1 ਪਤਰਸ 1:10-12)।

ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:22 ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਲੋਕ ‘ਲੱਖਾਂ ਦੂਤਾਂ’ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। 1:14 ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਨਜ਼ਾਤ ਭਾਵੇਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਅਭਾਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਸਾਂ ਨਿਹਚਾ ਕੀਤੀ ਓਸ ਵੇਲੇ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਹੁਣ ਨੇੜੇ ਹੈ’ (ਰੋਮੀਆਂ 13:11)। ਇਕ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ‘ਅੰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਰਗਟ’ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ (1 ਪਤਰਸ 1:5)।

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਰ ਮਸੀਹੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਸਹੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਵੱਲੋਂ। ਜੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਚਮੁਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ! ਅਲੌਕਿਕ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 16:12, 13; 14:26; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 10:19, 20), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (1 ਪਤਰਸ 2:1, 2; 2 ਪਤਰਸ 1:5-11; 3:18)। ਆਪਣੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਾਪ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਿਹਚਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਪਰ ਉਹ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰਾਜਮਾਰਗ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਰਾਹ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੀਨ ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ (1: 1-3)

ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸੁਭਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਲਿਖਤ ਵਚਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਵਿਚ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਮਝ ਆਉਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਹੁੰਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਸਮਝ ਆਉਣ ਯੋਗ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਗੈਰ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸਮਝ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 5: 17)। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (ਯੂਹੰਨਾ 7: 17)।

ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਵੱਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਸਕੀਏ। ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵੱਧਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (1 ਪਤਰਸ 2: 2; 2 ਪਤਰਸ 3: 18)। ਵਚਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਕ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5: 12-14)। ‘ਸਖ਼ਤ ਗ਼ਜ਼ਾ’ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਸਿੱਧਤਾ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ।

ਨਿੱਜੀ ਖੁਦਾ ਦਾ ਨਿਹਚਾ (1: 1, 2)

ਇਹ ਨਿਹਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਨੈਤਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਖੁਦਾ ਵਿਚ ਨਿਹਚਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਵਯੂ ਦੇ ਇਕ ਲੇਖਕ ਵਿਚ ਵਿਲਿਅਮ ਐਫ਼. ਬਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰਸ਼ਖ਼ਸੀ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਤਿੰਨ R: ‘revelation’ (ਮੁਕਾਬਲੇ) ‘regeneration’ (ਨਵਾਂ ਜਨਮ) ਅਤੇ ‘responsibility’ (ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ) ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।⁵⁰

ਜੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਖੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਹੀ ਖੁਦਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਮ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਦੇ ਵੱਧਣ ਅਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਜੁਰਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਲਵੇਗਾ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬੀ ਜੀਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦ ਕੋਈ ਜ਼ਾਤੀ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਘਰ ਕਿਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ

ਕੋਲ ਆਤਮਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਯਾਨਾ, ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1989 ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਵਾੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਧਨਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਉੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਵਾੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। 2003 ਤਕ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫ਼ਰਕ ਕਿਸ ਤੋਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਨਬੀ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਦੇਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਬਰਾਨੀ ਲੋਕ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਫ਼ਰਕ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਆਖ਼ਰੀ ਦੂਤ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਦੂਤ ਜਲਾਲੀ ਸੱਚਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਤਮ ਹੈ।

“ਕਈਆਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ... ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ” ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪੁਰਾਣਾ ਨੇਮ ਅਧੂਰਾ ਸੀ; ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਮੁਕੰਮਲ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਹੈ। ਇਹ “ਨਿਹਚਾ ... ਜਿਹੜੀ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਾਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ” (ਯਹੂਦਾ 3)। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਦਾ ਲਈ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਚਿਆਈ ਹੈ।

ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪਿਤਾ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਹ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਹੈ (ਆਇਤ 2; ਯੂਹੰਨਾ 1: 1-3)। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ! ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ “ਸਾਂਝੇ ਅਧਕਾਰੀ” (ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਵਾਰਿਸ) ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਾਂ (ਰੋਮੀਆਂ 8: 17)। ਅਸੀਂ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਲਾਲੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦ “ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਪਿਰਤ ਬਿੰਬ” (ਆਇਤ 3) ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅਨੰਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਤਮ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, “ਮਸੀਹ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਮਹਿਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ” ਅਤੇ “ਜਗਤ ਲਈ ਮਸੀਹ ਅਸੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।”

ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਚਿਆਈ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਣਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਈਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮਸੀਹ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਫੜੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਮਸੀਹ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ

ਸੀ। ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦੇ ਛੇਰ ਤੇ ਹਨ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਥੋੜਾ ਉਹ ਗਲਤ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਈਬਲ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ‘ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ’ ਮਸੀਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।⁵¹

ਖ਼ੁਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਤੇ ਰੂਪਾਂਤਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਮੱਤੀ 17: 1-8; ਮਰਕੁਸ 9: 2-7; ਲੂਕਾ 9: 28-36)। ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ‘ਇਹ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪਰਸਿੰਨ ਹਾਂ। ਉਹ ਦੀ ਸਣੇ’ (ਮੱਤੀ 17: 5)। ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਿਹੜੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਮੱਤੀ 10: 40)। ਸਾਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਲਗਭਗ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਦਾ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਰੂਪ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਇਕਦਮ ਬਾਅਦ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਯਿਸੂ ਇਕੱਲਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ’ (ਲੂਕਾ 9: 36)। ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਸ ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਏਲੀਯਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਇਕੱਲਾ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੋ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਲੇਖਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਦੀ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਸੀ।

ਯਿਸੂ ਦਾ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਰੇਅਮੰਡ ਬ੍ਰਾਉਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਯਿਸੂ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ‘ਪਰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸਾਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਸੁਭਾਅ ਵਿਲੱਖਣ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।’⁵² ਇਹ ਸਿੱਧੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਖ਼ੁਦਾ, ‘ਅਣਪੁੱਜ’ (1: 3; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6: 16)

ਭਲਾ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਛੇਦ ਅਦਿੱਖ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਬੰਦਗੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਪੁੰਜ ਵਾਲਾ ਸਿਤਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗੁਰੁਤਾਕਰਸ਼ਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ! ਅਸੀਂ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਛੇਦ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਰ ‘ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ’ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੁਤਾਕਰਸ਼ਣ ਖਿੱਚ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਪਮਾ ‘ਅਣਪੁੱਜ’ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲਾ ਛੇਦ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੇੜੇ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੰਜ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਉਪਮਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਵਸਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਸੀਮਤ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਹ ਅਣਪੁੱਜ ਹਨ। ਪਰ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਮਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ

ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

‘ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਨਕਸ਼’ (1:3)

ਅਗਸਤ 1988 ਵਿਚ ਅਲਾਬਾਮਾ ਸੇਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਅਲਾਬਾਮਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੋਹਰਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਮੋਹਰ ਵਿਚ ਛਪੇ ਅੱਖਰ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਨ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀ ਛਾਪ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੋਹਰ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ‘ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਨਕਸ਼’ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਛਾਪ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਵਚਨ (1:3)

ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਖ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਉੱਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਦੇ ਹਾਂ? ਯਸਾਯਾਹ 40:22, 26-28 ਖ਼ੁਦਾ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਲੱਖਣ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਭਲਿਆਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 8:28)।

ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕਾਰਣ ‘ਸੰਭਾਲੀਆਂ’ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਮੱਛੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੈਰਦੀਆਂ ਹਨ!’ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਰਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਗੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਜਿਹੜਾ ਬਿਨਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਹੱਡੀ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਥਰਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸਬੂਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪਥਰਾਟਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ‘ਖਾਮੀਆਂ’ ਹਨ। ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬਿਉਰੀ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵੱਲੋਂ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

‘ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ’ (1:3)

ਯਿਸੂ ਨੇ ਹਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਨਾਦੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਸਣੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ (ਮੱਤੀ 26:28)। ਕਥਿਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕੁਲੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਗਵਾਰ ਅਤੇ ਭੈੜਾ ਵਿਚਾਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਦੇ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਰੇ ਜਾਂ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਘਟੀਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਇਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਸੁਰੀਲੇ ਗੀਤ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਇਹ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਜੀ ਸਕੀਏ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ

ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਿਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਂ ਪਾਪ ਦੀ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਧੁਰਾਪਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ, ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਯਿਸੂ ਦਾ ਲਹੂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਯਿਸੂ ਜਾਂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ? (1:4)

ਸੁਰਗ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣਗੇ (ਮੱਤੀ 25:31)। ‘ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਬਲਵਾਨ’ (ਜ਼ਬੂਰ 103:20), ਉਹ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਦੂਤ ਹਨ (ਜ਼ਬੂਰ 104:4; NASB ਅਤੇ KJV ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ); ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ (ਮੱਤੀ 25:31), ਅਤੇ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5:11)। ਭਲਾ ਖ਼ੁਦਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦਾ? ਭਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਭਲਿਆਈ ਲਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਈਏ। (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 8:28.)

ਜਦ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਕੁਝ ਲੋਕ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘ਸੁਰਗਦੂਤ’ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ’ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ।⁵³ ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (1:5)

ਆਇਤ 3 ਜ਼ਬੂਰ 110:1 ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬਹਿ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ। ਆਇਤ 5 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੂਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸੱਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ (2:7; 104:4; 45:6, 7; 102:25-27; 110:1)। ਅਪਵਾਦ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਹਵਾਲਾ ਹਨ (ਜੋ 2 ਸਮੂਏਲ 7:14 ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 32:43; LXX ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ)। ਪਹਿਲਾ ਕਥਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬੂਰ 2:7 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਵੱਡੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਸੀ; ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜ਼ਬੂਰ 2 ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ‘ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ’ (ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚ *ਮਸੀਹਾ*; ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ *ਖ੍ਰਿਸਟਸ*) ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਤਰਕ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:25, 26 ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਬੂਰ 2:1, 2 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਜ਼ਬੂਰ 2:7 ਨੂੰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:5 ਵਿਚ ਅਤੇ ਫੇਰ 5:5 ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਬੂਰ 2:8 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਮੈਂ ਮੰਗ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇਰੀ ਮੀਰਾਸ, ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇਰੀ ਮਿਲਖ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ’ ਉਸ ਸਚਿਆਈ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ‘ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:2)। ਜ਼ਬੂਰ 2:7 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:5 ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਰੇਸ਼ਠਤਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13:33, 34 ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਬੂਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਨਿਹਚਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਹੀ ਮਸੀਹ

ਸੀ ਇਹ ਜ਼ਬੂਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਰਖਿਅਕ ਇਸ ਆਇਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਦੇਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸਤ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਣ।

ਲਿਖਤ ਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ (1:5)

ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ‘‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’’ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਰਚੇ ਹੋਏ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਇਸ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ! ਇਹ ਨਾ ਵੇਖ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਸੁੱਚੇ ਨੇਮ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਹਰ ‘‘ਨਵੀਂ ਗੱਲ’’ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤਰਕ ਦਿਓ ਕਿ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਮਤਲਬ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

‘‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’’ (1:5)

ਯਿਸੂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੋਵੇਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟ ਕਰਨ ਮਤਲਬ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। 1:5 ਵਿਚ ਦੋ ਹਵਾਲੇ 2 ਸਮੂਏਲ 7:14 ਅਤੇ 1 ਇਤਿਹਾਸ 17:13 ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਸੁਲੇਮਾਨ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸੀ। 2 ਸਮੂਏਲ 7:14 ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ (‘‘ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ’’ ਮਸੀਹ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ), ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ (1 ਪਤਰਸ 2:21, 22)। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਖ਼ੁਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ (1:7)

1:7 ਵਿਚ ‘‘ਆਖਦਾ ਹੈ’’ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਉਤਸਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਇਤ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਓਸੇ ਵਸੀਲੇ ਭਾਵ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

‘‘ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਤੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਣ’’ (1:8)

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ 1:8 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 45:6, 7 ਵਿਚ ਆਪ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’’ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪ ਕਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ

ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ‘ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ!’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:28, 29)। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਵੇਗਾ।

‘ਸਿਧਿਆਈ ਦਾ ਅੱਸਾ’ (1:8)

‘ਸਿਧਿਆਈ’ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਦ ਤਕ ਨਿਆਈ ਜਾਂ ਧਰਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ (ਵੇਖੋ 1 ਯੂਹੰਨਾ 3:7)। ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ (ਜ਼ਬੂਰ 119:172)।

ਯੂਹੰਨਾ ਡੁਬਕੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ‘ਹੁਣ ਹੋਣ ਦੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰੀਏ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ’ (ਮੱਤੀ 3:15)। ਇਸ ਤੋਂ ਯੂਹੰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਜਤਾਈ: ‘ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਧਰਮ ਦੇ ਹਨ’ (ਜ਼ਬੂਰ 119:172)। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਭ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਵਰਗੇ ਭਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ‘ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ’ ਲਈ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 1:4 ਅਤੇ ਲੂਕਾ 3:3)। ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵਕਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ‘ਹੁਣ ਹੋਣ ਦੇ’ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ ਜੋ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਲਈ ਹਰ ਉਸ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਯਿਸੂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰਖਦਾ ਹੈ (ਆਇਤ 9)। ਉਹ ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹੇਗਾ, ‘ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਬਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਦਿਨ ਭਰ ਮੈਂ ਉਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ!’ (ਜ਼ਬੂਰ 119:97)। ਭਲਾ ਉਹ ਸ਼ਰਾ ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਸੀ? ਯਿਸੂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫ਼ੋਕਸ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਕੁਧਰਮ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ (1:9)

ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੁਧਰਮ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ‘ਕੁਧਰਮ’ ਲਈ ਮੂਲ ਵਿਚ ‘ਨੋਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ’ (anomia) ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ, ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ, ਜਾਂ ਆਮ ਬੁਰਿਆਈ’ ਹੈ। ਮਰਕੁਸ 7:20-23; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 6:9, 10; ਗਲਾਤੀਆਂ 5:19-21; ਅਤੇ 1 ਪਤਰਸ 4:1-3 ਸਮੇਤ ਕਈ ਆਇਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ‘ਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ’ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਧਰਮ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਦਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ (ਮੱਤੀ 6:24; ਯਾਕੂਬ 4:4; 1 ਯੂਹੰਨਾ 2:15-17)। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੈ (ਮੱਤੀ 12:30)। ਯਿਸੂ ਪੈਸੇ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 2:13-17)। ਗਲਤ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਨਫਰਤ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਖਾ ਗਈ’’ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਬੁਠੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 2:15)। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਵੈਰ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਨੂੰ ‘‘ਲੂਤ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਲੁੱਚਪੁਣੇ ਦੀ ਚਾਲ ਤੋਂ ਜਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਚਾ ਲਿਆ। (ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਧਰਮੀ ਪੁਰਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਿਆਂ ਵੇਖ ਸੁਣ ਕੇ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਧਰਮੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਆਂ ਭੈੜਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ)’’ (2 ਪਤਰਸ 2:7, 8)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ (‘‘ਹੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਚੱਲਿਆ ਜਾ!’’; ਮੱਤੀ 4:10)। ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰੀਏ (ਯਾਕੂਬ 4:7)। ਯਿਸੂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਰੋਇਆ ਸੀ (ਲੂਕਾ 19:41; ਮੱਤੀ 23:37-39)। ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਕੀ ਹੈ?

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੁਧਰਮ ਨਾਲ ਵੈਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ... ਮਸਹ ਕੀਤਾ’’ ਗਿਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:9)। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਣ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲੇਗਾ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:8)।

‘‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਆਦਿ ਵਿਚ, ਤੂੰ’’ (1:10-12)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ’’ ਆਖਿਆ। ਮੱਤੀ 22:43, 44 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 110:1 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਵਕਤ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਮਸੀਹ ਪ੍ਰਭੂ’’ ਆਖਿਆ (ਲੂਕਾ 2:11)। ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ’’ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 13:13)। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘‘ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ’’ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9:5)। ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ!’’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:28)। ‘‘ਪ੍ਰਭੂ’’ (*kurios*) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿਹੜਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੱਸ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਸਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੈ’’ (ਮਰਕੁਸ 2:28), ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਬਤ ਦਾ ਨੇਮ ਦਿੱਤਾ। ‘‘ਪ੍ਰਭੂ’’ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ!

ਜਦ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ’’ ਮੰਨ ਕੇ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ (ਰੋਮੀਆਂ 10:9; 1 ਪਤਰਸ 3:15), ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇੰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨਾਂ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਮੰਨਯੋਗ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ

12: 1, 2)। ਜਦ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 14)। ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ! ਤਦੇ ਉਹ ਪਰਦਾ ਉੱਠਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਪਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ।

‘ਕੱਪੜੇ ਵਾਂਗ ਪੁਰਾਣਾ’ (1: 10-12)

ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਰੋਅ ਸੀ. ਸਟੇਡਮੈਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, ‘ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਕਾਵਿ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਐਂਟਰੋਪੀ ਅਰਥਾਤ ਉਤਕ੍ਰਮ ਮਾਪ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਜਾਂ ਥਰਮੋਡਾਇਨਾਮਿਕਸ ਭਾਵ ਉਸਮਾਗਾਮੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਿਯਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਘਟਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ।’⁵⁴ ਸਚਮੁਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਤੇ ਸਬਕ ਲਈ ਉਹ ਬੇਹਤਰੀਨ ਅਧਾਰ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਜਾਣੇ ਪਰ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ! ਸਨਾਤਨ ਮਸੀਹ ਸਾਡੀ ਹਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹੀ ਲੋਕ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਕਤੀ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ‘ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਨਜ਼ਿੱਠ ਨਾ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਮਕਾਲ, ਅਨੰਤਕਾਲ ਤਕ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਖ਼ੁਦਾ, ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਫ਼ਤਹਿ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਨਾ ਦੁਆ ਸਕੇ।’⁵⁵

‘ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ’ (1: 13)

ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਕਦੀ ਇੰਜ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਦੀ ਅਜਿਹੇ ਸਾਥ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿਚ ਉਲਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪਰਮ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ, ਉਸਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਮਨੁੱਖਤਾਈ, ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਕੰਮ, ਉਸ ਦੇ ਸਨਾਤਨ ਇਲਾਹੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਨਬੂਵਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਉੱਪਰ ਉਠਾ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੁਰਗੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵੜਨ ਵੇਲੇ ਸਭ ਸੁਰਗੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। (ਵੇਖੋ ਦਾਨੀਏਲ 7: 13, 14.) ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪੂਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ, ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ (1: 14)

ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਸਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਈਬਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:1-4), ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਈਬਲ ਹੋਰ ਨਾ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ। ਨਵਾਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਅਤੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਖ਼ੁਦਾ ਨਵੇਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣੇ ਸਨ।

ਦਿੱਕਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ 'ਮੋਅਜਜ਼ੇ' ਦੀ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਲੌਕਿਕ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜੇ ਸੂਰਜ ਪੱਛਮ 'ਚੋਂ ਨਿੱਕਲੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ 'ਨਿਸ਼ਾਨ' ਵਿਖਾਇਆ (ਯੂਹੰਨਾ 2:11)। ਬਾਈਬਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਵਕਤ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਦਖਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਮਤਕਾਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਯੂਸੁਫ਼ ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਉਤਪਤ 40: 41)। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਭਲਾ ਇਹ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਾਕੀ ਨੂੰ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਯਾਦ ਆ ਗਈ? (ਵੇਖੋ ਉਤਪਤ 40:23.) ਮਿਸਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਓਸੇ ਸਾਕੀ ਦੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਨਬੂਵਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਵੇਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਭਲਾ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਹਨ? ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:26) ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੱਧੋ, ਜੋ ਕਿ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ। ਪਰ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਹ ਤਕ ਚੱਲ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਰਥ ਤੇ ਸਵਾਰ ਯਸਾਯਾਹ ਨਬੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:27-39)। ਭਲਾ ਉਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਠੀਕ ਠੀਕ ਸਮਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ? ਨਾ ਤਾਂ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੋਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਹ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤਿ ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਮ ਲੱਗਣ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ (ਯੂਹੰਨਾ 9:16, 17, 24-33)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਜਾਂ 'ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ' ਜਾਂ 'ਅਚੰਭਿਆਂ' ਨੂੰ ਇੰਜ ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

‘ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ’ ਦਰਸ਼ਣ

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਮੂਹ ‘ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ’ ਦਰਸ਼ਣ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮਦਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਈਏ? ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਨਿਹਚਾ ਖ਼ੁਦਾਈ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 10: 17) ਨਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਵਿਚ। ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ‘ਅਨੁਭਵ’ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬੇੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜਿਲਦ 3ਜੀ, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾ. ਫ਼੍ਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲੀਅਮ ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 450. ²ਰੋਬਰਟ ਮਿਲੀਗਨ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼*, ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ (ਸਿਨਾਸਿਨਾਟੀ: ਚੇਜ਼ ਐਂਡ ਹਾਲ, 1876; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਨੈਸ਼ਵਿੱਲ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1975), 48. ³1 ਮੱਕਾਬੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਪੋਕ੍ਰਿਫ਼ਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ‘ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ’ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਨ। ⁴ਬੋਮਸ ਜੀ. ਲੌਂਗ, *ਹਿਬਰੂਜ਼ ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ* (ਲੂਈਸਵਿੱਲੇ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1997), 8. ⁵ਬਰੂਕ ਫ਼ੋਸ ਵੈਸਟਕੋਟ, *ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼: ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਟੈਕਸਟ ਵਿਦ ਨੋਟਸ ਐਂਡ ਐਸੇਜ਼* (ਲੰਡਨ: ਮੈਕਮਿਲਨ ਐਂਡ ਕੰ., 1889; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1973), 4. ⁶ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ, *ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1964), 3. ⁷ਗ੍ਰੇਟ ਟੈਕਸਟਸ ਆਫ਼ ਦ ਬਾਈਬਲ ਰੀਵਿਜ਼ਟਡ: ਫ਼ਾਕਨਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੈਕਚਰਜ਼, ਸੰਪਾ. ਐੱਮ. ਫਲੇਏਡ ਬੇਅਲੀ, ਮਾਰ ਏ. ਹਾਵਲ, ਐਂਡ ਐਲਨ ਵੈਬਸਟਰ (ਮੈਂਟਗੋਮਰੀ, ਅਲਾਬਾਮਾ: ਫ਼ਾਕਨਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, 1993): 332 ਵਿਚ ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, ‘ਹਿਬਰੂਜ਼ 1:1-4: ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਦ ਪ੍ਰੋਫੇਟ, ਪ੍ਰੀਸਟ ਐਂਡ ਕਿੰਗ!’ ⁸ਡਿਲਿਪ ਐਜ਼ਕੁਬ ਹਿਊਜ਼ਸ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1977), 37. ⁹ਉਹੀ। ¹⁰ਬਰੂਸ, 3.

¹¹ਹਿਊਗੋ ਮੈਕੋਰਡ, *ਮੈਕੋਰਡਜ਼ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦ ਐਵਰਲਾਸਟਿੰਗ ਗੌਸਪਲ* (ਚੈਂਡਰਸਨ, ਟੈਨਸੀ: ਫ਼੍ਰੀਡ-ਹਾਰਡਮੈਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, 1988)। ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਹੁਣ ‘ਫ਼੍ਰੀਡ-ਹਾਰਡਮੈਨ’ ਅਨੁਵਾਦ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ¹²ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 16, 19-29 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘ਅੰਸ’ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਇਆ। ¹³ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਅਰਸਬੇ, *ਬੀ ਕੌਂਫਿਡੈਂਟ: ਐਨ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਸਟੱਡੀ ਆਫ਼ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼* (ਫ੍ਰੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇ: ਬੇਕਰ ਬੁਕਸ, 1982), 18. ¹⁴ਮਿਲਿਗਨ, 52-54. ¹⁵ਸਾਈਮਨ ਜੇ. ਕਿਸਟਮੇਕਰ, *ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼*, ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1984), 28, ਐੱਨ. 3. ¹⁶ਲੂਈਸ, 332. ¹⁷ਬਰੂਸ, 4. ਹਾਲ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਜਨਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ

ਰੈ।¹⁸ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਨੂੰ 'ਸਾਂਚਾ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਸ਼ਬਦਰਚਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ।¹⁹ ਬਿਓਡੋਰ ਆਫ਼ ਮੌਪਸੂਏਸਟਿਆ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਜੌਨ, ਹਿਯੂਜਸ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ, 44, ਐੱਨ. 21. ²⁰ ਹਿਯੂਜਸ, 41.

²¹ 'ਉਦਾਹਰਣ ਨੂੰ [ਹੂ-ਬ-ਹੂ] ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਉਢੇਂ ਹੀ ਫਰਕ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਮੋਹਰ ਨਾਲੋਂ ਠੱਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' (ਡੋਨਲਡ ਗੁਬਰੀ, ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼: ਐਨ ਇੰਟ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਦ ਟਿੰਡੇਲ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1983], 66)।²² ਬਰੂਸ, 6. ²³ ਉਹੀ, 8. ²⁴ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਐਂਟਿਕੁਇਟੀਜ਼ 15.5.3.136 ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।²⁵ ਲੁਈਸ, 335; ਟੀ. ਬੀ. ਹਗਾਇਗਾਹ 12ਬੀ.; ਟੀ. ਲੇਵੀ 3.4-6. ²⁶ ਆਈਕਿਯੂਐੱਸ 9:9-11. (ਇਹ ਕੁਮਰਾਮ ਵਿਖੇ ਗੁਫ਼ਾ 1 ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਪੱਤਰੇ ਦਾ ਗੱਲ ਹੈ)।²⁷ ਗੁਬਰੀ, 73. ²⁸ 'ਮਿਦਰਾਸ਼' (ਦਰਸ਼ ਤੋਂ 'ਵਿਆਖਿਆ') ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਲੇਖਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।²⁹ ਨੀਲ ਆਰ. ਲਾਈਟਫੁਟ, ਜੀਜ਼ਸ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਟੁਡੇ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਹਿਬਰੂਜ਼ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1976), 64; ਲਾਈਟਫੁਟ ਸੀ. ਐੱਚ. ਡੋਡ, ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਦ ਸਕ੍ਰਿਪਚਰਜ਼: ਦ ਸਬ-ਸਟ੍ਰਕਚਰ ਆਫ਼ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਬਿਓਲੋਜੀ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਚਾਰਲਸ ਸਕ੍ਰਿਬਨਰ'ਜ਼ ਸੰਜ਼, 1953), 61-110 ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।³⁰ ਲਾਈਟਫੁਟ, 64-65; ਲਾਈਟਫੁਟ ਨੇ ਆਰ. ਵੀ. ਜੀ. ਟਾਸਕਰ, ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਇਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਲੰਡਨ: ਐੱਸਸੀਐੱਮ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1954), 15 ਦੁਹਰਾਇਆ।

³¹ ਜੌਰਜ਼ ਬੀ. ਕੇਅਰਡ, 'ਦ ਐਕਸਜੇਟਿਕਲ ਮੈਥਡ ਆਫ਼ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼,' ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜਰਨਲ ਆਫ਼ ਬਿਓਲੋਜੀ 5 (ਜਨਵਰੀ 1959): 45. ³² ਬਰੂਸ, 16, ਐੱਨ. 76; ਹਿਯੂਜਸ, 59. ³³ ਗੁਬਰੀ, 74. ³⁴ ਬਰੂਸ, 15. ³⁵ ਰੇਅ ਸੀ. ਸਟੇਡਮੈਨ, ਹਿਬਰੂਜ਼, ਦ IVP ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ ਸੀਰੀਜ਼ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992), 28. ³⁶ ਵਿਯਰਸਬੇ, 22-23. ਵਿਯਰਸਬੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੁਲੇਮਾਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਲਾਈਟਫੁਟ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਇਹ ਪੂਰਵ-ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੁਤਬੇ ਲਈ ਹੈ' (ਲਾਈਟਫੁਟ, 67)।³⁷ ਲਾਈਟਫੁਟ, 60. ³⁸ ਆਰ. ਸੀ. ਐੱਚ. ਲੈਂਸਕੀ, ਦ ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼ ਐਂਡ ਆਫ਼ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਆਫ਼ ਜੇਮਸ (ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ: ਵਾਰਟਬਰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1946), 51. ³⁹ ਗੁਬਰੀ, 76. ⁴⁰ ਕਿਸਟਮੇਕਰ, 42.

⁴¹ ਜੇਮਸ ਥੌਪਸਨ, ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਆਰ. ਬੀ. ਸਵੀਟ ਕੰ., 1971), 32. ⁴² ਜੌਰਜ਼ ਵੈਸਲੀ ਬੁਚਨਨ, ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼: ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ, ਕਮੈਂਟ, ਐਂਡ ਕੰਕਲੂਯੰਜ਼, ਦ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ, ਜਿਲਦ 36 (ਗਾਰਡਨ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ, 1972), 20. ⁴³ ਕ੍ਰੇਗ ਆਰ. ਕੇਸਟਰ, ਹਿਬਰੂਜ਼: ਏ ਨਿਊ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਵਿਦ ਇੰਟ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਦ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ, ਜਿਲਦ 36 (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ, 2001), 194, 199. ⁴⁴ ਕਿਸਟਮੇਕਰ, 43. ⁴⁵ ਬਰੂਸ, 19. ⁴⁶ ਹਿਯੂਜਸ, 64. ⁴⁷ ਬਰੂਸ, 24. ⁴⁸ ਥੌਮਸ ਹੇਵਿਟ, ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼: ਐਨ ਇੰਟ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਦ ਟਿੰਡੇਲ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1960), 60. ⁴⁹ ਥੌਪਸਨ ਨੇ ਏਨੋਕ 15:6; ਜੁਥਿਲੀਜ਼ 2:2; 15:31 ਵਰਗੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। (ਥੌਪਸਨ, 34.) ⁵⁰ ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕਾਫ਼ਮੈਨ, ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਹਿਬਰੂਜ਼ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਫ਼ਰਮ ਫ਼ਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1971), 17.

⁵¹ ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, ਇਨਕਰਜਿੰਗ ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਹਿਬਰੂਜ਼: ਐਨ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ, ਐਨਕਾਉਂਟਰਿੰਗ

ਬਿਬਲੀਕਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਅਕੈਡਮਿਕਸ, 2002), 31. ⁵²ਰੇਮੰਡ ਬ੍ਰਾਊਨ, *ਦ ਮੈਸਜ਼ ਆਫ਼ ਹਿਬਰੂਜ਼: ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਅਥੱਵ ਆਲ*, ਦ ਬਾਈਬਲ ਸਪੀਕਸ ਟੁਡੇ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰ-ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1982), 35. ⁵³ਗੁਬਰੀ, 71. ⁵⁴ਸਟੇਡਮੈਨ, 31. ⁵⁵ਜੇਮਸ ਟੀ. ਕ੍ਰੋਪਰ, ਜੂਨੀ., *ਹਿਬਰੂਜ਼, ਦ ਲਾਈਫ਼ ਟੈਟ ਪਲੀਜ਼ਜ਼ ਗੌਡ* (ਵ੍ਰੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇ: ਟਿੰਡੇਲ ਹਾਊਸ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1976), 30.